

ŐSELEMEK

A modul szerzője: Nagy Katalin,
Petik Ágota,
Ruzsa Ágnes

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

4. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I./a Találd ki!					
A	A csoportok találós kérdéseket fejtenek meg. A kérdések közül az elemeknek megfelelően választanak egyet-egyét, majd megállapítják, melyik szókérdőhöz nem tartozik találós kérdés (föld). 15 perc	Megfigyelés Fantázia	Csoportmunka	D1 (Szókérdők) D2 (Találós kérdések – nagyalakú papíron)	
B	A csoportok az egy-egy őselem nevét tartalmazó szókérdők közül húznak, s testükkel megjelenítik azt. A többi csoport kitalálja, melyik őselemről van szó. (Egy-egy szókérdő többször is szerepelhet a csoportok számára megfelelően.) 15 perc	Mozgás Megjelenítés Fantázia	Csoportmunka	D1 (Szókérdők)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. AZ ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Milyennek képzeled? Adj neki színt!					
A	A négyfős csoportok kihúzzák/kiválasztják, hogy melyik király (őselem) szőnyegét készítik el. Két szint – amelyet aztán keverhetnek – választhatnak az alap (A4-es lap) megfestéséhez (a kék, barna, piros szín változatait tegyék csak eléjük). Vizezett lapon vízfestéssel, a színek egymásba folytatásával dolgozik két-két gyerek. 15 perc	Kreativitás Fantázia	Páros munka	Papír, ecset, vízfesték	
B	Egy A/3-as és egy A/4-es lapot a kék, barna és piros szín árnyalataival befestenek a gyerekek. A megszáradt A/4-es lapot hosszanti irányban 1 cm-es csíkokra vágják. A nagy lapot megegyezés szerint fűzik, beszövik a csíkokkal. A cél, hogy harmonikus, szép mintát kapjanak. 15 perc	Kézügyesség Színharmonia megteremtése Együttműködés	Páros munka	Korábban színesre festett papírok (A/3-as vagy A/4-es méret), festék, ecset, olló	
C	Fejpántot vagy kardíszot (csak ha ismerik ezt a technikát) készítenek a gyerekek. A fonalak itt szintén a piros, kék, barna színeket és árnyalataikat kínálják. A párok felváltva, egymásnak segítve készítik el munkájukat. 15 perc	Kreativitás Harmóniára törekvés	Páros munka	Piros, kék, barna fonalak	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Milyenek képzeld? Zenéld el!					
A	A gyerekek képzeletbeli zenekart alakítanak. (Milyen hangszerrel/hangszerekkel jelenítenéd meg az elemeket?) 15 perc	Zenei fantázia Érvelés	Csoportmunka	Ritmushangszerek, egyéb hangot adó tárgyak, kavicsok, fadarabok, papírok (például az előző modul sokféle vi- lágépítő kelléke)	
B	Zenehallgatás közben a gyerekek figyelik, hogyan melyik zene melyik elemet jeleníti meg. (Értjük-e a zene nyelvét? Eltaláljuk-e?) 15 perc	Megfigyelés Fantázia Érvelés	Csoportmunka – megbeszélés		P1 (Zenedarabok) CD-lejátszó
II/c Milyenek képzeld? Melyikükre hasonlítok? Melyik elem gyermeke vagyok én?					
A	Az elemek segítségével a lelki alkatukról töprenghetnek a gyerekek. (Te melyik vagy leginkább a négy őselem közül? Víz? Tűz? Szél? Föld?) 15 perc	Egymás megfigyelése Összehasonlítás, elemzés Önismeret	Egész osztály együtt – beszélgetés	D3 (A négy őselem)	
B	A gyerekek arról beszélgetnek, hová sorolnák a barátaikat, és egyetértenek-e ebben. 15 perc	Önismeret Egymás megfigyelése Összehasonlítás, elemzés Empátia	Egész osztály együtt – beszélgetés körben ülve	D3 (A négy őselem)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	A gyerekek arról beszélgetnek, ki milyennek gondolja magát ebben a besorolásban, és milyen szeretne lenni. 15 perc	Önismeret Egymás megfigyelése Összehasonlítás, elemzés Empátia	Egész osztály együtt – beszélgetés körben ülve	D3 (A négy őselem)	
II/d Kísérletek, játékok az elemekkel (négy alternatíva)					
A	A gyerekek a tanár figyelő segítségével közösen tevékenykednek: pattogatott kukoricát készítenek (tűz). 15 perc	Megfigyelés Pontos feladatvégzés Együttműködés	Csoportmunka – kísérlet	Edény, olaj, pattogatni való kukorica, rezsó	P2 (Pattogatott kukorica)
B	A gyerekek közösen tevékenykednek – gemkapocs-pecázás (víz). (Ha úgy alakulnak az arányok, esetleg az előző feladatban választott, habitusuknak megfelelő csoportokba oszthatjuk be a gyerekeket.) 15 perc	Megfigyelés Pontos feladatvégzés Együttműködés	Csoportmunka – kísérlet, játék	Hat darab gemkapocs (a színesek érdekesebbé teszik a pecázást), tál víz, arctörölőkendő, ceruza	P3 (Gemkapocspecázás)
C	A gyerekek közösen tevékenykednek – betűfű (föld). (Hátrány, hogy a kísérlet eredményét csak néhány nap után észlelhetjük.) 15 perc	Megfigyelés Pontos feladatvégzés Együttműködés	Csoportmunka – kísérlet	Sütőtepsi, virágföld, fogpiszkáló vagy kés, retekmag	P4 (Betűfű)
D	A gyerekek közösen tevékenykednek – lufirakéta (levegő). 15 perc	Megfigyelés Pontos feladatvégzés Együttműködés	Csoportmunka – kísérlet, játék	Léggömbök	P5 (Lufirakéta)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. ÖSSZEFOGLALÁS, ÉRTÉKELÉS					
III/a A meseírás előkészítése					
A	A gyerekek elolvassák, majd közösen értelmezik a pályázati kiírást. (Választható ráadásfeladat, mely szabadidőben, esetleg otthon elvégezhető. De ha marad rá idő, még a foglalkozáson elkezdhetik a gyerekek a munkát.) 10 perc	Szövegértés Feladatértelmezés Tervezés	Önálló munka Egész osztály együtt – megbeszélés	D3 (Meseíró-pályázat)	
III/b Értékelés					
A	Az értékelő beszélgetés célja tudatosítani a gyerekekben azt, hogy a foglalkozás sikeressége, a jó színvonalú munkák elkészülése elsősorban az ő együttműködésükön és annak minőségén múlott. Kerültél-e olyan helyzetbe, amelyben jól esett társad segítsége? Volt-e olyan helyzet, amikor észrevetted, hogy segíteni tudsz a társadnak? 10 perc	Kommunikáció Elfogadás	Egész osztály együtt – megbeszélés		

TANÁRI MELLÉKLET

P1 ZENEDARABOK

Tűz: J. B. Lully: Deuxieme suite „Le Divertissemme Royal” http://www.sulinovadatbank.hu/index.php?akt_menu=254

Víz: J. S. Bach: Angol szvitok 1. Gavotte 2. 1.36 http://www.sulinovadatbank.hu/index.php?akt_menu=254

Föld: Prokofjev: Cinderella (balett) Act. 1. 13. jelenet Summer Fairy http://www.sulinovadatbank.hu/index.php?akt_menu=254

Levegő: Frescobaldi: Canzoni a due canti 248 www.sulinovadatbank.hu/index.php?akt_menu=254

P2 PATTOGATOTT KUKORICA (TŰZ)

Kell hozzá: Serpenyő, fedő, olaj, kukoricaszemek, rezsó.

A teendők: Melegítsük a serpenyőt magas hőfokon 1–2 percig, majd öntsünk bele annyi olajat, hogy az edény alját elfedje. Csökkentsük a hőfokot közepesre. Tegyük az edénybe néhány pattogatni való kukoricaszemet, és fedjük le. Amikor halljuk, hogy a kukoricaszemek elkezdenek pattogni, tegyük a serpenyőbe annyi kukoricát, hogy beterítse az alját. Csökkentsük a hőfokot, és tegyük fel a fedőt. Időnként rázogassuk meg az edényt, de ne vegyük le a fedelet, míg recsegő-pattogó hangokat hallunk. 1-2 perc múlva, de csak akkor, ha már nem hallatszanak a hangok, húzzuk le az edényt a tűzről, és vegyük le a fedőt.

(Magyarázat: A kukoricamag nedves és pépszerű „szívét” pánccszerű keményítőhéj veszi körül. Amikor a kukoricát melegítjük, a benne lévő nedvesség gőzzé alakul, a mag „szíve” megnagyobbodik, és a héj szétrobban. Minden olyan étel, amelyben liszt szerepel alkotóelemként, hővel készül: főzni vagy sütni kell ahhoz, hogy a lisztben lévő keményítő felszabadulhasson.)

P3 GEMKAPOCS-PECÁZÁS (VÍZ)

Kell hozzá: Hat gemkapocs (a színesek érdekesebbé teszik a pecázást), tál víz, arctörlő kendő, ceruza.

A teendők: Egyenesítsük ki az egyik gemkapcsot, egyik végét alakítsuk hurokká, majd nyissuk szét a papírkendőt, és fektessük rá a tál vízre. Ezután gyorsan, de óvatosan rakjuk a többi papírkapcsot – egyszerre mindig csak egyet – a papírkendő tetejére, majd a papírkendő

széleit ceruzával nyomkodjuk a vízbe, egészen a tál aljára. A gemkapocs-halacskák ott maradnak úszva a víz felszínén. Így készen áll a házi készítésű horgászto. „Most gyérünk, vedd a gemkapocsból készült horgot, és mutasd meg, mennyi halat tudsz horgászni!”

(**Magyarázat:** A felületi feszültség – a láthatatlan bőr, amely a tálban lévő vizet fedi – egy ideig megtartja a papírkapcsot a víz színén, de csak akkor, ha tényleg ügyes vagy, és a horoggal át nem szúrod. Ha a horog vagy a halacskák mozgásukkal megszakítják a víz felületi feszültségének a folytonosságát, oda a nagy fogás!)

P4 BETÚFÚ (FÖLD)

Kell hozzá: Sütőtepsi, virágföld, fogpiszkáló vagy kés, retekmag.

A teendők: Nagy, lapos sütőtepsibe töltünk virágföldet. Simítsuk el a tetejét, hogy a föld felülete egy szintben legyen, és vízzel nedvesítsük meg a tepsi tartalmát. Fogpiszkálóval vagy kés hegyével rajzoljuk bele a nevünket (üzenetünket) a talaj felületébe. Nyissunk ki egy csomag retekmagot, és gondosan vessük el a magvakat a vajatokba, amelyeket a nevünk (üzenetünk) beírásával kialakítottunk. Takarjuk be a magokat földdel, és tegyük a tepsit napsütéses helyre. Alkalmanként öntözzük meg az elültetett magokat. Néhány nap múlva a retek kibújik, és kirajzolódnak a neved (üzeneted) betűi a zöldellő növény segítségével.

P5 LUFIRAKÉTA (LEVEGŐ)

Kell hozzá: Léggömb.

Egy lufirakéta ugyanúgy működik, mint az igazi, azzal a különbséggel, hogy hajtóanyag helyett levegővel van megtöltve.

A teendők: Fújjuk fel teljesen a léggömböt, és fogjuk meg erősen az ujjainkkal szorosan lezárt végét. Most engedjük el.

Mi történik? A Hold felé talán nem indul el az elszabadult lufi, de elszáll, mint a rakéta, és körbesüvíti szobaközi pályáján.

(**Magyarázat:** Amikor felfújjuk a léggömböt, a belsejében uralkodó légnyomás minden irányban egyenletesen hat: ettől a léggömb nagy és kerek lesz. Minden olyan tökéletesen ki van benne egyensúlyozva, hogy a léggömb egyszerűen lebeg, amíg szorosan zárva tartjuk a száját. De amint eleresztjük, a benne lévő levegő kizúdul. A légnyomás tökéletes egyensúlya megszűnik. A levegő kiáramlik az egyik irányba, a léggömb pedig elrepül az ellenkező irányba. Ez a hatás–ellenhatás-mozgás löki előre a száguldozó léggömböt, míg csak az összes levegő el nem fogy belőle, és akkor a kimerült lufi leesik a földre.)